DIE GESKIEDENIS VAN KRUGERSDORP 1887-1900

deur

MICHIEL ANDRIES SCHUTTE

voorgelê ter vervulling van 'n gedeelte van die vereistes vir die graad

MAGISTER IN DIE LETTERE EN WYSBEGEERTE

in die

FAKULTEIT LETTERE EN WYSGEBEERTE

aan die

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT VIR CHRISTELIKE HOËR ONDERWYS

Oktober 1976

VOORWOORD

Oor die geskiedenis van die Witwatersrandse goudvelde as sulks, en oor die ontstaansgeskiedenis van Johannesburg is baie gepubliseer. Aan die ander kant is daar weinig beskikbaar oor die geskiedenis van die ander dorpe op die Witwatersrand wat in dieselfde tyd as Johannesburg ontstaan het en deur die mynwese tot volwaardige dorpe ontwikkel het.

Die bestudering van die geskiedenis van Krugersdorp van 1887-1900 het die geleentheid gebied om die ontstaan en ontwikkeling van die dorp gedurende die Republikeinse tyd te skets en terselfdertyd aan te toon hoedat Krugersdorp wel deeglik beïnvloed was deur die ontwikkeling en politieke spanninge van die Witwatersrandse goudvelde. Dit spreek dus vanself dat in die bestudering van die onderwerp sake aangeraak moes word wat uiteraard bekend is, want in baie opsigte was die geskiedenis van Krugersdorp onlosmaaklik verbonde aan die stormagtige beginjare van die Witwatersrandse goudvelde.

Hiermee wens ek ook my innige dank te betuig aan my studieleier, prof. G.N. van den Bergh vir sy kritiese en deeglike hulp asook die aanmoediging wat ek van hom ontvang het. Baie dankie aan mnr. S.J. Kleynhans vir die taalkundige versorging en aan mev. E. Luther vir die tikwerk.

M.A. SCHUTTE.
13 Oktober 1976
Krugersdorp.

INLEIDING

Die studie-onderwerp het, wat indringing en beskikbaarheid van literatuur betref, baie probleme opgelewer. Die sekondêre bronnemateriaal was uiters ontoereikend en dit was moeilik om 'n geheelbeeld te kon vorm van sake soos die gemeenskapslewe, die bevolkingsamestelling, die fisiese ontwikkeling en die kultuurlewe. Die probleem is verder bemoeilik deurdat die stukke van die gesondheidskomitee wat seker die meeste inligting oor die ontstaan en ontwikkeling van die dorp vervat het, verlore geraak het. Ongeordende dokumente in die argiefgroepe, Krugersdorp, het die navorsingstaak verder bemoeilik sodat hierdie geskiedenis van Krugersdorp nie aanspraak op volledigheid kan maak nie.

Om enigsins aan die onderwerp reg te laat geskied, kon daar nie net op die dorp gekonsentreer word nie; maar moes die onderwerp ook benader word vanuit die invloed wat sekere gebeurtenisse aan die Witwatersrand op die dorp gehad het. Daar moes gevolglik aandag aan sake gegee word soos die ontwikkeling van die goudvelde, die Jameson-inval, die uitlandervraagstuk en die gespanne verhoudinge tussen Brittanje en die Z.A.R. aan die vooraand van die Anglo-Boereoorlog.

As gevolg van gebrekkige navorsingsresultate is hoofsaaklik van 'n tematiese indeling van die onderwerp gebruik gemaak en is dit aangepak langs die weg van 'n uitbeelding van die ontstaansgeskiedenis, die dorpsgroei, kultuur en sport en is daar met die einde van die Republikeinse bewind afgesluit.

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK I

1.	Die ontstaan en distriksontwikkeling van Krugersdorp	p. 1 - 31
1.1	Voorgeskiedenis	
1.1.1	Vroeë bewoning	1
1.1.2	Die Eerste Vryheidsoorlog: Klipstapeling op Paardekraal	2
1.1.3	Feesvieringe op Paardekraal	5
1.2	Die ontdekking van goud, die delwers en mynbedrywighede	
1.2.1	Ontdekking van goud aan die Wesrand	6
1.2.2	Proklamering van openbare delwerye op die Witwatersrand	10
1.2.3	Proklamering van Paardekraal (Krugersdorp) as delwery	11
1.2.4	Ontstaan van die Krugersdorpse delwerye	12
1.2.5	Mynwese	13
1.3	Die ontstaan en algemene ontwikkeling van Krugersdorp	
1.3.1	Stigting van Krugersdorp	16
1.3.2	Opmeting van standplase	18
1.3.3	Veiling van die eerste standplase en vestiging van die dorp	20
1.3.4	Latere veiling van standplase	21
1.4	Distriksontwikkeling	
1.4.1	Vertoë tot distriksverklaring	24
1.4.2	Verdere aankoop van grond op Paardekraal	26
1.4.3	Aanleg van 'n setelplaas vir die distrik en die distriksverklaring	27
1.4.4	Begrensing van die distrik en die skeiding van die goudvelde van die distrik	29
1.4.5	Wyksverdeling	30
1.4.6	Verkiesing van volksraadslede vir die distrik	31

HOOFSTUK 2

2.	Algemene dorpsontwikkeling	p. 33 - 62
2.1	Bestuursontwikkeling	
2.1.1	Gesondheidskomitee van Krugersdorp	33
2.1.2	Die Gesondheidskomitee vir die delwerye	37
2.2	Dorpsgroei	
2.2.1	Geneeskundige diens	38
2.2.2	Bevolkinsgroei	43
2.2.3	Strate	45
2.2.4	Watervoorsiening	47
2.2.5	Regeringsgeboue	50
2.2.6	Staatsinkomste en uitgawes	54
2.2.7	Kommunikasie	

2.2.7.1	Padverbindings	56
2.2.7.2	Spoorwegontwikkeling	57
2.2.7.3	Posvervoer en telegrafie	60

HOOFSTUK 3

3.	Sport en kulturele ontwikkeling	p. 63 - 83
3.1	Sportbetrekkinge	63
3.2	Sportbedrywighede	
3.2.1	Skyfskiet	65
3.2.2	Perdewedrenne	66
3.2.3	Krieket	67
3.2.4	Fietsry en atletiek	68
3.2.5	Rugby	70
3.2.6	Polo en tennis	71
3.3	Verenigingslewe	73
3.4	Kunslewe	78
3.5	Sosiaal en algemeen	80

HOOFSTUK 4

4.	Krugersdorp en die Tweede Vryheidsoorlog	p. 84 -
4.1	Handhawing van wet en orde	84
4.2	Krugersdorp en die Jameson-inval	89
4.3	Die naderende stryd	92
4.4	Hoop op vrede	94
4.5	Voorbereidings vir oorlog	98
4.6	Mobilisasie	106
4.7	Toestande tydens die oorlog	107
4.8	Inname van Krugersdorp	115

Bibliografie p. i - vi